

8. Марута Н. О. Емоційні порушення при пограничних психічних розладах та алкогольної залежності (діагностика та принципи лікування) [Текст] : методичні рекомендації / Н. О. Марута, О. І. Мінко. — Харків, 2003. — 20 с.

9. Современные взгляды на лечение аффективных расстройств в клинике зависимости от психоактивных веществ (обзор) [Текст] / [Минко А. И., Линский И. В., Сулова Л. В и др.] // Архив психиатрии. — 2003. — Т. 9, № 1. — С. 96—99.

10. Мусієнко Г. О. Щодо питань сучасної організації лікувально-реабілітаційних комплексних програм для хворих наркологічного профілю [Текст] / Г. О. Мусієнко // Український вісник психоневрології. — 2002. — Т. 10, вип. 4 (33) — С. 103—104.

11. Мусієнко Г. А. Особенности психотерапии при алкогольной зависимости у лиц молодого возраста [Электронный ресурс] / Г. А. Мусієнко // Актуальные вопросы современной психиатрии и наркологии : сб. науч. работ Института неврологии, психиатрии и наркологии АМН Украины и Харьковской областной клинической психиатрической больницы № 3

(Сабуровой дачи), посвященный 210-летию Сабуровой дачи. Под общ. ред. П. Т. Петрюка, А. Н. Бачерикова. — Киев; Харьков, 2010. — Т. 5. — Режим доступа : <http://www.psychiatry.ua/books/actual/paper073.htm>.

12. Практикум по психологии менеджмента и профессиональной деятельности [Текст] / под ред. Г. С. Никифорова, М. А. Дмитриевой, В. М. Снеткова. — СПб.: Речь, 2001. — С. 276—282.

13. Ялтонский В. М. Копинг-поведение здоровых и больных наркоманией [Текст] : дис. на соискание уч. степени д-ра мед. наук / В. М. Ялтонский. — СПб., 1995. — С. 396.

14. Wills T. A. Stress and Coping factors in epidemiology of substance use [Текст] / T. A. Wills. In: Kozlowski et al. (Eds.) Research advances in alcohol and drug problems. — N. Y. : Plenum, 1990. — P. 215—250.

15. Wills T. A. Multiple networks and substance use [Текст] / T. A. Wills // J. of Soc. and Clinic. Psychol. — 1990. — Vol. 9. (1). — P. 78—90.

Надійшла до редакції 22.01.2013 р.

О. В. Брюханов

*Військово-медичний клінічний центр Кримського регіону
(м. Севастополь)*

Оптимізація ресоціалізації пацієнтів з психічною залежністю від психоактивних речовин на фоні використання антидепресанту Триттіко (тразодон)

Ресоціалізація осіб з психічною залежністю від психоактивних речовин є актуальною проблемою наркології. У цієї роботи розглядається ефективність використання антидепресанту Триттіко (тразодон) з метою оптимізації ресоціалізації осіб з психічною залежністю від психоактивних речовин. Результати дослідження підтверджувалися психологічними методиками.

Ключові слова: ресоціалізація, антидепресант, триттіко, психотерапія, копинг-поведінка, розлади психіки та поведінки внаслідок вживання психоактивних речовин.

O. V. Bryuhanov

*Military Medical Clinical Centre of the Crimean region
(Sevastopol)*

Optimization of resocialization of patients with psychological dependence on a psychoactive substance during treatment antidepressant Trittico (trazodone)

The resocialization of persons with psychological dependence on psychoactive substances is a topical problem of narcology. Present work examines the effectiveness of antidepressant Trittico (trazodone) to optimization the resocialization of persons with psychological dependence on psychoactive substances. Research results were confirmed by psychological tests.

Key words: resocialization, antidepressant, trittico, psychotherapy, coping behavior, mental and behavioral disorders due to use of psychoactive substances.

УДК 616.89-008.441.13:362.853:340.13

О. В. Галацан, канд. наук з держ. управління, начальник ГУОЗ ХОДА, **В. В. Шаповалов** (мол.), канд. фарм. наук, доцент каф. медичного та фармацевтичного права, загальної і клінічної фармації ХМАПО, **В. О. Омельченко**, здобувач каф. медичного та фармацевтичного права, загальної і клінічної фармації ХМАПО

Головне управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, Харківська медична академія післядипломної освіти (м. Харків)

РОЗРОБКА ОРГАНІЗАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ НА ВИКОНАННЯ КОНЦЕПЦІЇ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ПОШИРЕННЮ НАРКОМАНІЇ, БОРОТЬБИ З НЕЗАКОННИМ ОБІГОМ ПСИХОАКТИВНИХ РЕЧОВИН НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ НА ЗАСАДАХ МЕДИЧНОГО І ФАРМАЦЕВТИЧНОГО ПРАВА

В статті на підставі аналізу нормативно-правової бази представлено організаційно-правову систему координації загальних дій у сфері протидії поширенню наркоманії та боротьби з незаконним обігом психоактивних речовин на регіональному рівні з позиції медичного і фармацевтичного права. Розроблено алгоритм взаємодії Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації зі заінтересованими службами, відомствами та науково-дослідними установами.

Ключові слова: медичне і фармацевтичне право, наркоманія, незаконний обіг, психоактивні речовини, регіональний рівень

Президент України В. Ф. Янукович 17.10.2012 р., виступаючи на засіданні Комітету з економічних реформ, відмітив, що він очікує від Уряду та профільних відомств пропозицій щодо поглиблення реформ у сфері охорони здоров'я: «Я чекаю, шановні колеги, від Вас ініціативи і поглиблення тих реформ, які ми вже з вами

почали». Серед заходів, які необхідно здійснити найближчим часом, Президент назвав продовження будівництва перинатальних центрів, створення сучасних кардіологічних центрів і станцій швидкої допомоги, забезпечення їх якісним новітнім обладнанням і кваліфікованим персоналом: «Ми почали з вами створювати сучасні станції швидкої допомоги — ми повинні завершити цю роботу. Щоб людина, де б вона не жила, мала

© Галацан О. В., Шаповалов В. В. (мол.), Омельченко В. О., 2013

можливість за тими нормативами, які ми затвердили, отримати своєчасну медичну допомогу» [4]. Тому метою роботи стало розроблення організаційних заходів на регіональному рівні на прикладі Харківської області з виконання соціальних ініціатив Президента України В. Ф. Януковича та розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.11.2010 р. № 2140-р «Про затвердження плану заходів щодо виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011—2015 роки» на засадах медичного і фармацевтичного права [10].

Розроблення організаційних заходів з реалізації на регіональному рівні державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом психоактивних речовин (ПАР) всіх класифікаційно-правових груп, до яких віднесено наркотичні засоби, психотропні речовини та прекурсорів, включала створення організаційно-правової системи для координації загальних дій на рівні місцевих органів влади, профільних управлінь, Головного управління МВС України, УСБ України в Харківській області, Східної регіональної митниці, Харківської медичної академії післядипломної освіти, Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого», ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України» та інших вузів, підприємств, організацій і громадських об'єднань у сфері боротьби з наркоманією, незаконним обігом ПАР, здійснення превентивних заходів та проведення роз'яснювальної роботи серед усіх верств населення, що подано на рис. 1 [1—3].

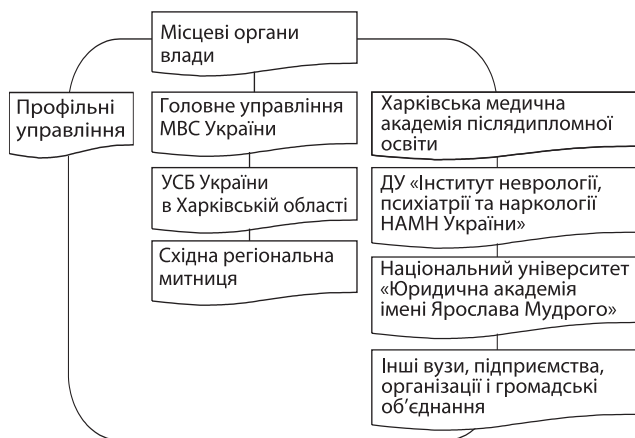

Рис. 1. Організаційно-правова система координації загальних дій у сфері протидії поширенню наркоманії та боротьби з незаконним обігом психоактивних речовин на регіональному рівні

В ході розроблення організаційно-правової системи, відповідно до ст. 4 Закону України «Про наркотичні засоби, психотропні речовини і прекурсорів», реалізація державної політики у сфері обігу ПАР всіх класифікаційно-правових груп у галузі охорони здоров'я на регіональному рівні була покладена на Головне управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації, для чого, відповідно до наказу Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної

адміністрації від 18.06.2012 р. № 387 «Про організацію відпуску лікарських засобів», було створено робочу групу з надання науково-методичної допомоги лікарям і провізорам щодо додержання вимог законодавства України з питань обігу лікарських засобів, в тому числі наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів. Також у створеній організаційно-правовій системі акцентувалась актуальність забезпечення належного стану соціального партнерства і взаємодії державних структур з недержавними, громадськими, релігійними організаціями і конфесіями, що діють у сфері профілактики і боротьби зі шкідливими звичками і асоціальними явищами, пропагують здоровий спосіб життя.

Підставою для розробки організаційно-правової регіональної системи стали результати проведеного судово-фармацевтичного моніторингу злочинності [8], що пов'язана з незаконним обігом ПАР у Харківській області (за 8 місяців 2012 р.), які характеризувалися такими кількісними показниками:

- зареєстровано 4600 споживачів ПАР (динаміка зменшення –4,7 % порівняно з аналогічним періодом 2011 р.);
- виявлено 1915 злочинів по лінії служби БНОН (динаміка зменшення: –12,9 %), з них:
 - тяжкі та особливо тяжкі злочини — 504 злочинів (динаміка збільшення: +2,2 %);
 - збут наркотичних засобів, психотропних речовин (ст. 307 КК України) — 446 злочинів (динаміка збільшення: +1,4 %);
 - «відмивання» коштів, здобутих від незаконного обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів (ст. 306 КК України) — 1 (динаміка зменшення: –75 %);
 - організація або утримання наркокубел (ст. 317 КК України) — 153 (динаміка зменшення: –6,7 %);
 - втягнення шляхом схиляння до вживання наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів (ст. 315 КК України) — 16 (динаміка збільшення: +6,7 %), з них неповнолітніх — 1 (динаміка зменшення: –50 %);
 - незаконний обіг прекурсорів (ст. 311 КК України) — 21 (динаміка зменшення: –46,2 %);
 - незаконні посіви снотворного маку чи конопель (ст. 310 КК України) — 82 (динаміка зменшення: –2,4 %);
 - порушення правил обігу наркотичних засобів, психотропних речовин або прекурсорів (ст. 320 КК України) — 3 (динаміка зменшення: –25 %);
 - збут сильнодіючих і отруйних речовин (ст. 321 КК України) — 8 (динаміка збільшення: +60 %);
- проведено оперативних закупок — 263 (динаміка збільшення: +18,5 %);
- проведено контрольних поставок — 3 (динаміка зменшення: –25 %);
- із незаконного обігу вилучено:
 - 85678,8 г наркотичних засобів (динаміка зменшення: –37,1 %), з них: марихуани — 55491,4 г (динаміка зменшення: –8,3 %); опію — 10116,5 г (динаміка збільшення: +2,8 %); макової соломи — 20030,4 г (динаміка зменшення: –69,5 %); інші — 40,5 г;
 - 1670,1 г психотропних речовин (динаміка збільшення: +19,1 %), з них: амфетамінів та їх похідних — 1667 г (динаміка збільшення: +19,2 %).

З метою додержання законодавства і нормативно-правових актів України про обіг ПАР на регіональному рівні було відпрацьовано алгоритм взаємодії профільного управління з заінтересованими службами та відомствами, науково-дослідними установами (рис. 2) та оновлено систему моніторингу поширеності наркоманії та токсикоманії, яка включає у себе відомості про всіх осіб, що перебувають на обліку в наркологічних закладах. Так щорічно, двічі на рік, з метою координації діяльності місцевих органів влади, правоохоронних органів, медичних та фармацевтичних працівників щодо визначення стратегічних регіональних напрямків протидії незаконному обігу ПАР, боротьби з наркозлочинністю та її наслідками в прокуратурі на регіональному рівні проводяться міжвідомчі наради керівників правоохоронних органів, органів виконавчої влади та

головного управління охорони здоров'я з прийняттям обов'язкових рішень. Щоквартально проводяться взаємозвірки достовірності обліку осіб, в тому числі неповнолітніх, схильних до вживання ПАР, між управлінням боротьби з незаконним обігом наркотиків, відділом кримінальної міліції у справах дітей Головного управління МВС України в Харківській області, Управлінням Служби безпеки в Харківській області та обласним наркологічним диспансером. Результати взаємозвірок щодо неповнолітніх доводяться до відома Головного управління освіти та науки Харківської обласної державної адміністрації. Провідною установою, що забезпечує контроль за наркоситуацією у регіоні та взаємодію з органами внутрішніх справ, став комунальний заклад охорони здоров'я «Харківський обласний наркологічний диспансер».

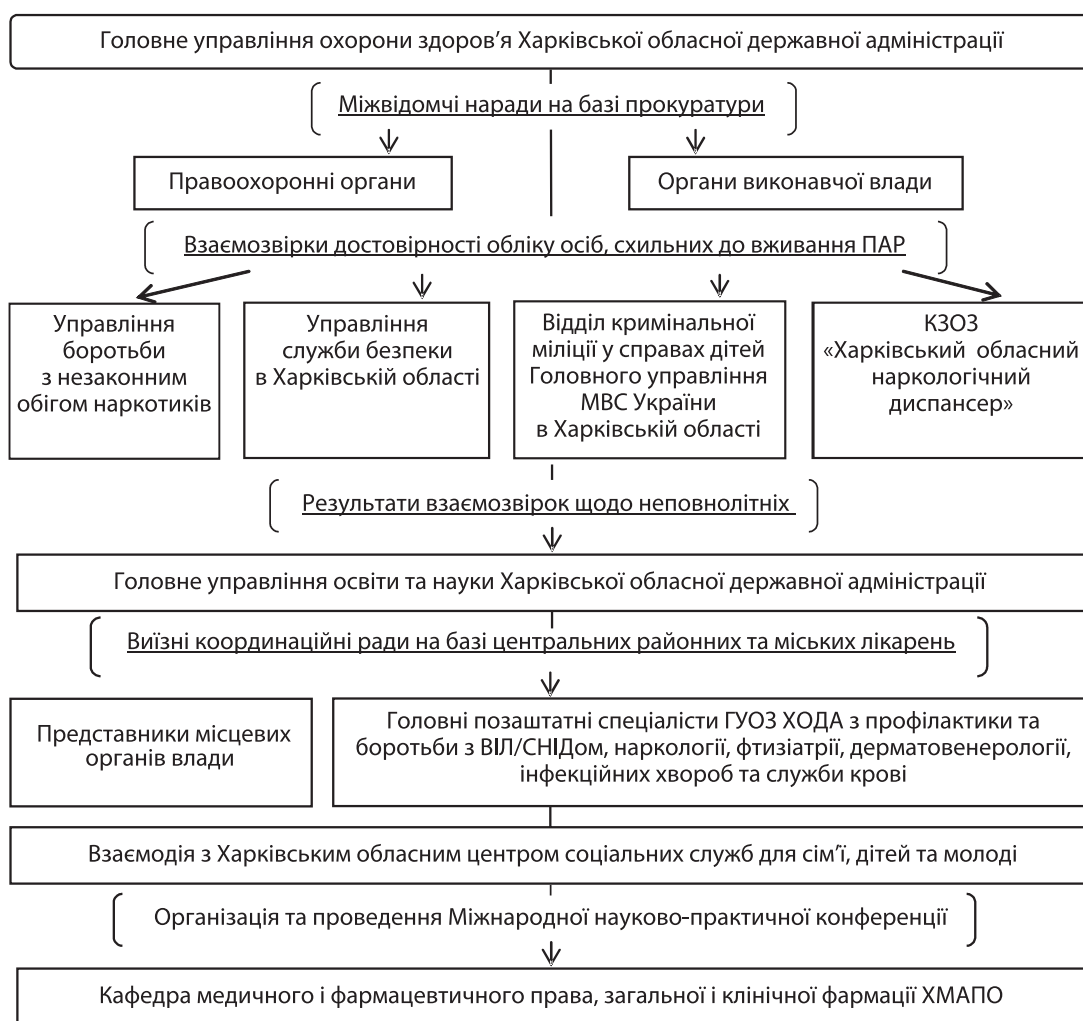

Рис. 2. Алгоритм взаємодії Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації з заінтересованими службами та відомствами, науково-дослідними установами

Сучасна ситуація з поширенням наркоманії в Україні, та зокрема у Харківській області, характеризується, на думку фахівців Міністерства охорони здоров'я України, ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України», Харківської медичної академії післядипломної освіти та Харківського університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого»,

черговим «епідемічним підйомом», який розпочався у 2008 р. Разом з цим зростає загроза розповсюдження серед населення таких «асоційованих» захворювань, як ВІЛ/СНІД, інфекційні гепатити, туберкульоз, психоневрологічні та інші. Значне навантаження на наркологічну ситуацію на регіональному рівні в Харківській області створює велика кількість офіційно дозволених

до безрецептурного обігу (відпуску) лікарських засобів, які мають психоактивні властивості, з яких хворі на наркоманію шляхом модифікації та синтезу незаконно отримують кустарно вироблені психостимулятори. При цьому зменшення питомої ваги ін'єкційного вживання ПАР опіоїдної групи впливає на більш помірні темпи поширення ВІЛ/СНІДу та гепатитів серед осіб, які зловживають ПАР. За результатами науково-дослідної роботи захищено кандидатську дисертаційну роботу за спеціальністю 15.00.01 — «Технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація»: «Судово-фармацевтичне попередження адиктивної залежності та наркозлочинності серед неповнолітніх» (Курижева О. О., 2012 р.) [5—7, 9, 11].

Важливе місце в організаційних заходах щодо протидії незаконному обігу ПАР та поширенню наркоманії, а також поліпшення наркоситуації в регіоні займає координація діяльності закладів охорони здоров'я на базі центральних районних та міських лікарень при проведенні виїзних Координаційних рад Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації за участю представників місцевих органів влади, головних позаштатних спеціалістів Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації з профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІДом, наркології, фтизіатрії, дерматовенерології, інфекційних хвороб та служби крові (див. рис. 2). Крім того, як підсумковий річний захід в листопаді 2011 р. було організовано та проведено VIII Міжнародну науково-практичну конференцію «Досудове слідство, фармацевтичне і медичне право як складові державної політики України у протидії наркозлочинності та поширенню наркоманії: від поліцейської хімії і судової фармації до фармацевтичного і медичного законодавства, соціальної, доказової медицини і фармації» (див. рис. 2).

Створення організаційно-правової системи на регіональному рівні відбувалося на підставі відповідної нормативно-правової бази на засадах медичного і фармацевтичного права (рис. 3). В роботу наркологічної служби області впроваджені галузеві стандарти медичних технологій, затверджені наказом Міністерства охорони здоров'я України від 28.12.2002 р. № 507 «Про затвердження нормативів надання медичної допомоги та показників якості медичної допомоги» (1.1.9 за спеціальністю «наркологія») та Протоколи надання медичної наркологічної допомоги, затверджені наказом МОЗ України від 21.09.2009 р. № 681.

На виконання наказу Міністерства охорони здоров'я України від 26.03.2009 р. № 189 «Про Порядок контролю та управління якістю медичної допомоги» видано наказ Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації від 19.10.2009 р. № 694 «Про затвердження складу клініко-експертних комісій», яким було затверджено склад клініко-експертної комісії з наркології.

В Харківській області у плановому порядку здійснюється перевірка закладів охорони здоров'я щодо виконання вимог наказу Міністерства охорони здоров'я України від 21.01.2010 р. № 11 «Про затвердження

Порядку обігу наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів у закладах охорони здоров'я України» та постанови Кабінету Міністрів України від 03.06.2009 р. № 589 «Про затвердження порядку провадження діяльності, пов'язаної з обігом наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та контролю за їх обігом».

Фахівцями Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації забезпечено виконання програми замісної підтримувальної терапії для лікування і соціальної реабілітації наркозалежних осіб. На цей час замісна підтримувальна терапія проводиться 68 ін'єкційним споживачам опіоїдних наркотиків (з них 20 — ВІЛ-інфікованих) відповідно до наказів МОЗ України від 19.08.2008 р. № 476 «Про затвердження стандарту лікування ВІЛ-позитивних людей, які є споживачами ін'єкційних наркотиків» та від 10.11.2008 р. № 645 «Про затвердження методичних рекомендацій «Замісна підтримувальна терапія в лікуванні хворих із синдромом залежності від опіоїдів».

За вимогою правоохоронних органів Харківської області та прокуратури фахівці Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації здійснюють моніторинг легального обігу ПАР з наявності ліцензій в комунальних підприємствах охорони здоров'я — аптеках та аптеках інших форм власності на право обігу ПАР різних класифікаційно-правових груп. За результатами наукових досліджень захищено кандидатську дисертаційну роботу за спеціальністю 15.00.01 — «Технологія ліків, організація фармацевтичної справи та судова фармація»: «Удосконалення державної концепції обігу лікарських засобів на засадах фармацевтичного права» (Зброжек С. І., 2012 р.).

В легальному обігу ПАР, які відпускаються за рецептом лікаря форми Ф-3 беруть участь аптеки, що мають ліцензію на придбання, зберігання та відпуск наркотичних засобів (списку 1 таблиці II та списку 1 таблиці III), психотропних речовин (списку 2 таблиці II та списку 2 таблиці III) і прекурсорів (списків 1 та 2 таблиці IV) «Переліку наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів». Відповідно до наказу Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації від 05.08.2011 р. № 481 «Про посилення контролю за виконанням правил виписування та обліку рецептів у закладах охорони здоров'я» створено відповідну комісію, а згідно з наказом Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації від 01.02.2011 р. № 76 «Про організацію перевірки закладів охорони здоров'я» встановлено порядок перевірки закладів охорони здоров'я (див. рис. 3).

Фахівці Головного управління здійснюють контроль за виконанням вимог наказу МОЗ України від 17.08.2007 р. № 490 «Про затвердження Переліків отруйних та сильнодіючих лікарських засобів» та наказу МОЗ України від 31.08.2007 р. № 511 «Про затвердження великих та особливо великих розмірів отруйних та сильнодіючих лікарських засобів, які знаходяться у незаконному обігу».

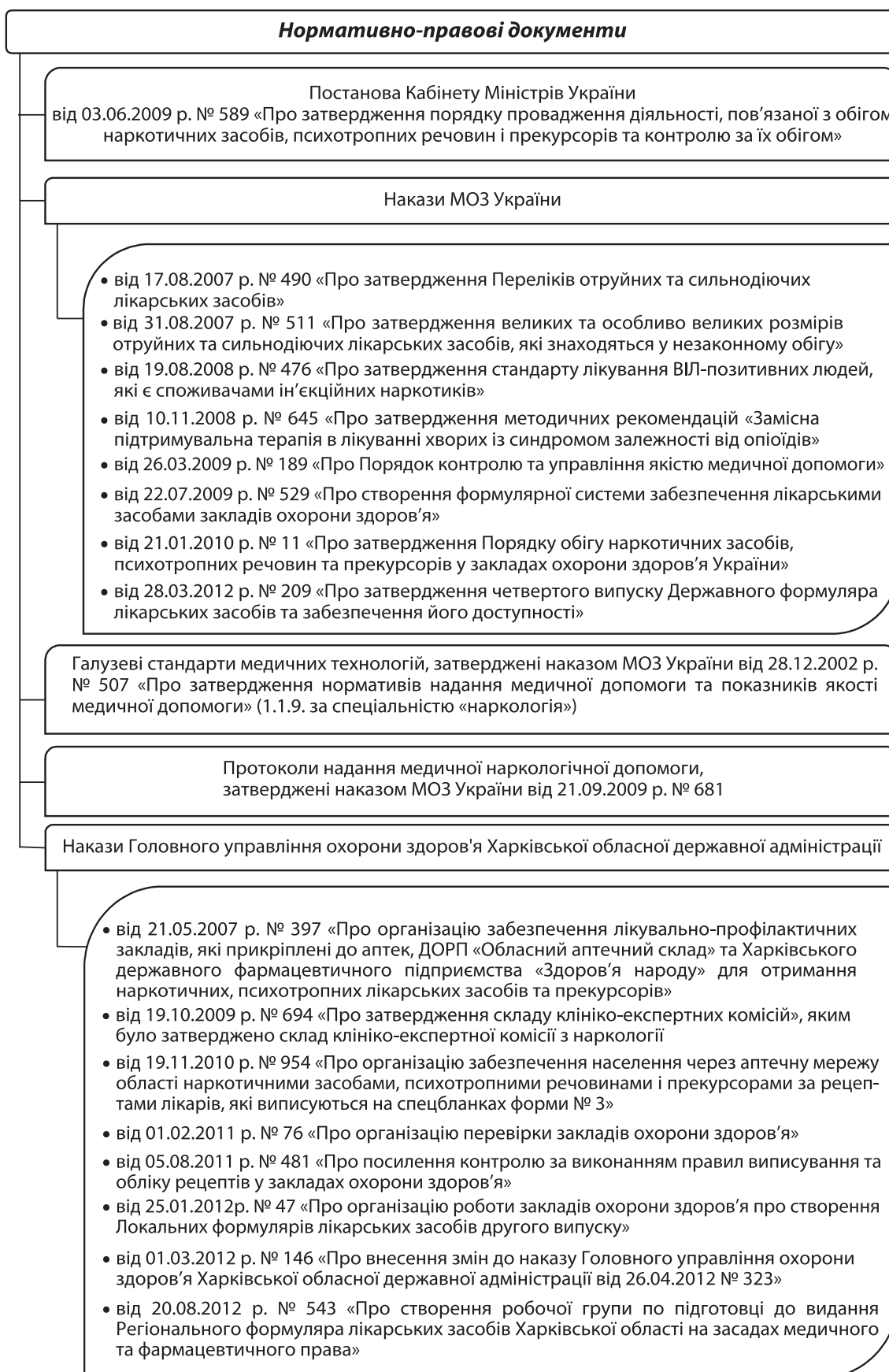

Рис. 3. Нормативно-правова база створення організаційно-правової системи координації загальних дій у сфері протидії поширенню наркоманії та боротьби з незаконним обігом психоактивних речовин на регіональному рівні

На виконання наказу Головного управління охорони здоров'я обласної державної адміністрації від 21.05.2007 р. № 397 «Про організацію забезпечення лікувально-профілактичних закладів, які прикріплені до аптек, ДОРП «Обласний аптечний склад» та Харківського державного фармацевтичного підприємства «Здоров'я народу» для отримання наркотичних, психотропних лікарських засобів та прекурсорів» та наказу від 19.11.2010 р. № 954 «Про організацію забезпечення населення через аптечну мережу області наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами за рецептами лікарів, які виписуються на спеціальних формах № 3» проводиться, у разі необхідності, перезакріплення лікувально-профілактичних закладів і комунальних підприємств — аптек з метою забезпечення населення наркотичними засобами, психотропними речовинами і прекурсорами в лікувальних цілях.

З метою упорядкування системи контролю за обігом ПАР та сильнодіючих, отруйних лікарських засобів Головним управлінням охорони здоров'я облдержадміністрації на виконання наказу МОЗ України від 22.07.2009 р. № 529 «Про створення формулярної системи забезпечення лікарськими засобами закладів охорони здоров'я» видано наказ від 25.01.2012 р. № 47 «Про організацію роботи закладів охорони здоров'я про створення Локальних формулярів лікарських засобів другого випуску», який доповнено наказом від 01.03.2012 р. № 146 «Про внесення змін до наказу Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації від 26.04.2012 № 323», де затверджено склад формулярного комітету Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації та Положення про формулярний комітет, а відповідні накази видані закладами охорони здоров'я. Робота формулярного комітету здійснюється у відповідності до положення.

Крім цього, відповідно до наказу МОЗ України від 28.03.2012 р. № 209 «Про затвердження четвертого випуску Державного формуляра лікарських засобів та забезпечення його доступності» видано наказ Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації від 20.08.2012 р. № 543 «Про створення робочої групи по підготовці до видання Регіонального формуляра лікарських засобів Харківської області на засадах медичного та фармацевтичного права» (IV видання, 2012 р.).

У Харківській області працює близько 10 організацій, що опікуються питаннями ресоціалізації наркозалежної молоді. Найбільш активними із них є Харківський обласний благодійний фонд «Центр ресоціалізації наркозалежної молоді «Твоя перемога»; громадська організація «Центр духовної та соціально-психологічної реабілітації «Еммануїл»; благодійний фонд «Прорив»; Харківська обласна громадська організація «Міст», а фахівці обласного наркологічного диспансеру та обласної клінічної наркологічної лікарні постійно консультують працівників та реабілітантів цих центрів. Фахівці Головного управління охорони здоров'я та Харківського обласного центру соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді протягом 2011—2012 рр. по запитам правоохоронних органів, брали участь у перевірках лікувально-профілактичних закладів, слідчого ізолятора, аптек, розважальних

закладів, місць проведення дозволів та у профілактичних рейдах: «Мак», «Батискаф», «Нічне місто», «Шоу», «Вулиця», «Вокзал», «Канікули», «Канал» та ін. Протягом I півріччя 2012 р. центром було охоплено 143 ін'єкційних споживачів ПАР. Працівники центру серед клієнтів розповсюджують засоби контрацепції, зокрема презервативи, здійснюють обмін шприців, видають медичні матеріали, необхідні для надання першої медичної допомоги, інформаційні матеріали, спрямовані на профілактику ВІЛ/СНІДу, наркоманії, гепатиту, туберкульозу та інших супутніх захворювань. Так, упродовж 2011—2012 років було здійснено обмін 6060 шт. шприців, видано 1818 шт. презервативів, 6060 шт. дезінфікуючих засобів (спиртові серветки), а 12 особам з числа споживачів ПАР, які не є ін'єкційними споживачами наркотиків, надано 53 індивідуальні консультації з питань збереження власного здоров'я, допомоги у вирішенні соціально-економічних питань.

У закладах соціального захисту здійснюється поглиблене психолого-педагогічне навчання дітей та вивчення їх індивідуальних особливостей. Особлива увага приділяється корекції агресивної та девіантної поведінки, ведеться робота щодо впровадження проекту «Профілактика ризикової поведінки» в рамках програми «Школа проти СНІДу серед підлітків уразливої групи».

В обласних притулках для дітей, центрах соціально-психологічної реабілітації дітей до планів виховної роботи включені питання профілактики вживання ПАР, проводяться заходи на виконання Програми занять з профілактики ВІЛ/СНІДу та ризикової поведінки серед неповнолітніх.

Відповідно до планів проводяться цикли виховних годин «Я обираю здоровий спосіб життя», тематика яких спрямована на розкриття переваг здорового способу життя, формування навичок щоденного піклування про своє здоров'я, обговорюються питання щодо профілактики ВІЛ/СНІДу, засобів індивідуального захисту і правильної поведінки, порушуються питання культури статевих стосунків, тижні загартування, здорового способу життя, спортивні змагання з футболу, волейболу, настільного тенісу, боротьби зі шкідливими звичками тощо.

Служби у справах дітей райдержадміністрацій, міських рад постійно контролюють зміст діяльності культурно-розважальних центрів, ігрових клубів, спільно із кримінальною міліцією у справах дітей, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, відділами (управліннями) освіти райдержадміністрацій, міськвиконкомів згідно з графіками щомісячно проводяться профілактичні рейди у розважальні заклади та інші місця масового відпочинку неповнолітніх.

З метою підвищення методичного рівня вихователів притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей було проведено семінар «Завдання притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей в роботі з сім'ями, які перебувають у складних життєвих обставинах, діти з яких потрапляли до закладів» за участю начальників служб у справах дітей, райдержадміністрацій, міських рад, викладачів та студентів кафедри соціальної педагогіки Харківського національного університету ім. Г. С. Сковороди, а також семінар-практикум «Залучення дітей до навчання —

як один із основних засобів викорінення найгірших форм праці за участю дітей» в межах проведення Всеукраїнського профілактичного заходу «Урок».

Під час оздоровлення та відпочинку дітей службами у справах дітей у дитячих оздоровчих та профільних таборах організовано проведення бесід на теми із запобігання нещасних випадків серед дітей під час відпочинку, правил поведінки з незнайомими предметами, попередження дитячого травматизму, профілактики злочинності та правопорушень. У Балаклійському, Барвінківському, Близнюківському, Богодухівському, Великобурульському, Вовчанському, Дворічанському, Дергачівському, Зачепилівському, Ізюмському, Коломацькому, Красноградському, Краснокутському, Лозівському, Первомайському, Нововодолазькому, Харківському, Шевченківському районах, м. Ізюмі, м. Куп'янську, м. Люботині, м. Первомайську відбулися зустрічі підлітків, які схильні до правопорушень, з працівниками правоохоронних органів, де роз'яснено деякі правові питання стосовно відповідальності за правопорушення, попередження та наслідки вживання алкогольних напоїв, ПАР, тютюнопаління.

З метою формування у громадян, особливо молоді, негативного ставлення до вживання ПАР в області постійно ведеться інформаційно-просвітницька робота. Прикладом цього є тривала робота кафедри фармацевтичного і медичного права, загальної і клінічної фармації Харківської медичної академії післядипломної освіти, яка проводить судово-фармацевтичні дослідження і семінарські заняття із школярами 6—11 класів Харківської загальноосвітньої школи І—ІІІ ступенів № 165 Харківської міської ради Харківської області.

За досліджуваній період (2011—2012 рр.) фахівці Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації (наркологічної служби, відділу фармації та ін.) при підтримці науковців Харківської медичної академії післядипломної освіти (ректор — д. м. н., проф. Хвисьок О. М., 1-й проректор — д. м. н., проф. Марченко В. Г.), кафедри медичного та фармацевтичного права, загальної клінічної фармації (д. фарм. н., проф. Шаповалова В. О.), кафедри наркології (д. м. н., проф. Сосін І. К.), кафедри клінічної біохімії, судово-медичної токсикології та фармації (д. фарм. н., проф. Петюнін Г. П., д. фарм. н., проф. Шаповалов В. В.), ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології НАМН України» (директор — д. м. н., проф. Волошин П. В., провідні науковці України — д. м. н., проф. Марута Н. О., д. м. н., проф. Мінко О. І., д. м. н., проф. Лінський І. В., д. м. н., проф. Волошина Н. П.), Національного університету «Юридична академія імені Ярослава Мудрого» (ректор — д. ю. н., проф., академік НАПрН України Тацій В. Я., проректор — д. ю. н., проф., академік НАПрН України Гетьман А. П.), кафедри криміналістики (д. ю. н., проф., академік НАПрН України Шепітько В. Ю.), ДП «Український науковий фармакопейний центр якості лікарських засобів» (директор — д. х. н., проф. Гризодуб О. І., провідний науковий співробітник — д. фарм. н., проф., чл.-кор. НАН України Георгієвський В. П.):

— організували 3 науково-практичні конференції (2011—2012 рр., під керівництвом д. м. н., проф. Волошина П. В.) «Довженківські читання «Реабілітація та ресоціалізація осіб зі станами залежності різного

походження» та конференцію (2012 р.) з міжнародною участю «Стандарти якості лікарських засобів в Україні: 20 років потому», яка була присвячена 20-річчю заснування ДП «Фармакопейний центр» (під головуванням д. х. н., проф. Гризодуба О. І. та д. фарм. н., проф., чл.-кор. НАН України Георгієвського В. П.);

— провели 15 науково-практичних семінарів, 6536 лікарських бесід, 20 003 бесіди середніх медичних працівників, 118 тематичних вечорів, 239 диспутів в навчальних закладах;

— прочитали 2499 лекцій;

— випустили 1062 санітарні бюлетені;

— взяли участь у 37 телевізійних та 28 радіопередачах;

— опублікували більше ніж 100 наукових і популярних статей у друкованих засобах масової інформації (газеті «Слобідський край»), наукових виданнях (журнали: «Український вісник психоневрології», «Фармацевтичний журнал», «Юридичний журнал», «Проблеми законності» та ін.) і мережі Інтернет (сайти «Медіа-компанія «Время», «Фундації адвокатів України»).

Головним управлінням охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації посилено роботу щодо висвітлення питань, пов'язаних із протидією поширенню наркоманії, боротьбою з незаконним обігом ПАР, в засобах масової інформації, на науково-методичних радах, спеціалізованих наукових радах. Наприклад, у 2011—2012 рр. було розроблено та видано такі науково-методичні рекомендації:

— «Уніфіковані програми з фармацевтичного та медичного права (фармацевтичного, медичного законодавства, судової фармації та доказової фармації)»;

— «Судова і доказова фармація: визначення статусу каннабіноїдної залежності (F 12)»;

— «Порядок діяльності з обігу наркотичних засобів у лікувально-профілактичних закладах охорони здоров'я України для проведення замісної підтримувальної терапії»;

— «Порядок контролю-дозвільного обігу преркурсорів на засадах фармацевтичного права»;

— «Судово-фармацевтичне вивчення особливостей зловживання психоактивними речовинами серед наркозворих жінок»;

— «Фармацевтичне право: особливості правил обігу харчових продуктів в Україні, що вміщують психоактивні речовини»;

— «Судово-фармацевтичне вивчення наслідків зловживання курільних сумішей (спайсів) із психоактивними речовинами»;

— «Особливості фармакокорекції хворих на полінаркоманію, коморбідну із панкреатитами»;

— «Судова та доказова фармація: режим контролю лікарських засобів для фармакокорекції адиктивної залежності неповнолітніх»;

— «Лицензування фармацевтичної діяльності в Республіці Таджикистан на основі фармацевтичного права».

Крім того, 16.11.2012 р. було проведено IX Міжнародну науково-практичну конференцію «Фармацевтичне і медичне законодавство, судова фармація, доказова фармація», реєстраційне посвідчення Укр ІНТЕІ від 13.07.2012 р. № 454, яка відбулася в приміщенні Харківської медичної академії післядипломної освіти.

Питання щодо обігу ПАР та підвищення рівня доступності пацієнтів, які страждають на різні захворювання, до лікарських засобів, що відпускаються із аптечної мережі за рецептом лікаря форми Ф-1 і Ф-3, знаходиться на постійному контролі Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації.

З'ясовано, що медичне і фармацевтичне право України є складовою частиною заходів, спрямованих на виконання Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011—2015 роки, захист прав і свобод, життя і здоров'я людини, громадянина і хворого. На підставі аналізу сучасної нормативно-правової бази подано організаційно-правову систему координації загальних дій у сфері протидії поширенню наркоманії та боротьби з незаконним обігом психоактивних речовин на регіональному рівні з позиції медичного і фармацевтичного права. Розроблено алгоритм взаємодії Головного управління охорони здоров'я Харківської обласної державної адміністрації з заінтересованими службами, відомствами та науково-дослідними установами.

Список літератури

1. Галацан О. В. Модернізація системи охорони здоров'я та фармації на основі міжнародного медичного та фармацевтичного права [Текст] / Галацан О. В., Шаповалова В. О., Шаповалов В. В. // Актуальні питання створення нових лікарських засобів: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студ. та мол. вчених, 19—20 квітня 2012 р. — Х.: Вид-во НФаУ, 2012. — С. 591.
2. Галацан О. В. Фармацевтичне і медичне право: про необхідність реформування охорони здоров'я України для покращання наркологічної та криміногенної ситуації серед населення [Текст] / О. В. Галацан, В. О. Шаповалова, В. В. Шаповалов // Проблеми безпервної медичної освіти та науки. — 2012. — № 3. — С. 16—18.
3. Медичне і фармацевтичне право: розбудова інституційної підтримки щодо основних концептуальних напрямків розвитку фармацевтичного сектору галузі охорони здоров'я України на 2011—2020 рр. [Текст] / [Шаповалова В. О., Шаповалов В. В., Галацан О. В. та ін.] // Довженківські читання: реабілітація та ресоціалізація осіб зі станами залежності різного походження: матеріали XIII Укр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, присвяч. 94-й річниці з дня народження Засл. лікаря України, Народн. лікаря СРСР О. Р. Довженка, 10—11 квітня 2012 р. — Х.: Вид-во «Плеяда», 2012. — С. 233—238.
4. Президент очікує від Уряду пропозицій щодо поглиблення реформування медичної сфери [Електронний ресурс] // Прес-служба Президента України Віктора Януковича. — 17.10.2012. 18:04. — Режим доступу до документу: <http://www.president.gov.ua/news/25802.html>.
5. Фармацевтическое право в наркологии [Текст] / В. А. Шаповалов, И. К. Сосин, Г. М. Бутенко и др. — Х.: «Факт», 2004. — 800 с.
6. Шаповалов В. В. Судова фармація в системі державних заходів протидії поширення наркозлочинності і обігу психоактивних речовин, які викликають залежність [Текст] / В. В. Шаповалов // Юридичний журнал. — 2011. — № 10. — С. 59—62.
7. Шаповалов В. В. Судово-фармацевтичне дослідження наркозлочинності серед неповнолітніх під час проведення досудового слідства [Текст] / В. В. Шаповалов, В. О. Шаповалова, О. О. Курижева // Юридичний журнал. — 2010. — № 5. — С. 51—53.
8. Шаповалов В. В. (мл.). Теоретические основы судебно-фармацевтического мониторинга наркопреступности в результате нелегального оборота психоактивных веществ [Текст] / В. В. Шаповалов (мл.) // Человек и лекарство : XIX Рос. нац. конгр., 23—27 апр. 2012 г. : тез. докл. — М.: Изд-во ОАО «Щербинская типография», 2012. — С. 596—597.

9. Шаповалов В. В. (мл.) Судова фармація: вивчення схильності до адиктивних розладів здоров'я у наркопацієнтів з девіантною поведінкою [Текст] / В. В. Шаповалов (мл.), І. В. Лінський // Фармацевтичний журнал. — 2011. — № 6. — С. 30—34.

10. Шаповалов В. В. (мл.). Судова фармація: особливості виконання «Концепції реалізації державної політики у сфері протидії поширенню наркоманії, боротьби з незаконним обігом наркотичних засобів, психотропних речовин та прекурсорів на 2011—2015 роки» (на рівні МОЗ України) [Текст] / В. В. Шаповалов (мл.) // Український вісник психоневрології. — 2012. — Т. 20, вип. 1(70). — С. 122—124.

11. Шаповалова В. А. Судебная фармация: формирование организационно-правовой системы региональной политики в противодействии современному наркобизнесу и наркомании [Текст] / Шаповалова В. А., Веприцкий С. С., Шаповалов В. В. // Человек и лекарство : XIX Рос. нац. конгр., 23—27 апр. 2012 г. : тез. докл. — М.: Изд-во ОАО «Щербинская типография», 2012. — С. 598.

Надійшла до редакції 04.12.2012 р.

А. В. Галацан, В. В. Шаповалов (мл.), В. А. Омельченко
 Главное управление здравоохранения Харьковской областной государственной администрации,
 Харьковская медицинская академия последипломного образования (г. Харьков)

Разработка организационных мероприятий при выполнении концепции реализации государственной политики в сфере противодействия распространению наркомании, борьбы с незаконным оборотом психоактивных веществ на региональном уровне на принципах медицинского и фармацевтического права

В статье на основании анализа нормативно-правовой базы представлена организационно-правовая система координации общих действий в сфере противодействия распространению наркомании и борьбы с незаконным оборотом психоактивных веществ на региональном уровне с позиции медицинского и фармацевтического права. Разработан алгоритм взаимодействия Главного управления здравоохранения Харьковской областной государственной администрации с заинтересованными службами, ведомствами и научно-исследовательскими учреждениями.

Ключевые слова: медицинское и фармацевтическое право, наркомания, незаконный оборот наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

A. V. Galatsan, V. V. Shapovalov (Jr.), V. A. Omelchenko
 General directorate of healthcare
 of Kharkiv regional state administration,
 Kharkiv medical academy of postgraduate education
 (Kharkiv)

Development of organizational measures for the implementation of the concept of state policy in the sphere of counteracting the drug addiction spread and illegal circulation of the psychoactive substances on the regional level on the principles of medical and pharmaceutical law

In the article on the basis of the analysis of the normative and legal framework provided organizational and legal system coordinate of the joint activities in counteracting the spread of drug addiction and the illegal circulation of the psychoactive substances on the regional level from the position of the medical and pharmaceutical law. The algorithm of the interaction of the main healthcare directorate of Kharkiv regional state administration and interested agencies, departments and research institutions was developed.

Key words: medical and pharmaceutical law, drug addiction, illegal circulation of the narcotic, psychotropic substances and precursors.